

POMPBOREN

het MOT, Grimbergen - Pompboren: een stam wordt in de lengte uitgehold.

het MOT, Grimbergen - Houten waterpomp maken

Het in de lengte doorboren van boomstammen is een technisch hoogstandje in de houtbewerking, waarvoor grondige hout- en materiaalkennis vereist is. Uitgeholde stammen werden van oudsher gebruikt voor allerlei toepassingen. Het MOT heeft zo enkele houten waterleidingen in de collectie, net als een zeldzame houten beerpomp. Een belangrijke toepassing is de waterpomp. Die trof je eeuwenlang op heel wat boerenerven aan, nabij de woning maar evengoed op het dorpsplein of zelfs in de binnenstad. Dergelijke houten pompen waren essentieel in het dagelijkse leven, om drinkwater voor mens en dier te winnen, eten te bereiden, voor de vaat, voor de schoonmaak, maar ook voor allerlei beroepsactiviteiten. Houten waterpompen verschaften zeer fris en helder water, indien ze zorgvuldig vervaardigd en geplaatst waren.

Door de opkomst van metalen pompen en leidingen in de negentiende eeuw werden steeds minder houten exemplaren gemaakt. Na de algemene verspreiding van drinkwaterdistributie in de tweede helft van de twintigste eeuw, ging het gebruik van waterputten en -pompen snel achteruit en raakten ze massaal in verval. Velen zijn nu afgedekt of gesloopt. Samen met het bouwkundig erfgoed, is ook de kennis die verband houdt met het boren, plaatsens en gebruiken van houten waterpompen snel verloren gegaan. Met het delen van kennis over de pompboorder hoopt het MOT dit klein erfgoed met een grote historische, landschappelijke en technische waarde op te waarderen.

De specifieke uitrusting van de pompboorder bestond hoofdzakelijk uit handwerktuigen om de boomstam te doorboren, de lange lepel- en schulpboorijzers met kruk en allerlei verlengstukken en verbredingen aan het boorijzer. Oorspronkelijk werden deze bijzondere boren door de lokale smid vervaardigd. Tot de booropstelling behoren ook schragen, een bok, gereedschap om de stam vast te zetten (woelhout) en meettuigen (smetlijn).

Er komen echter nog heel wat andere bewerkingen kijken bij de vervaardiging van een houten pomp. Daartoe hanteerde de pompboorder diverse reeksen handwerktuigen of hij riep de hulp in van een specifiek vakman. Denk maar aan het gereedschap om de stam om te hakken, te vervoeren en te beslaan. Als hij de onderdelen voor het binnenwerk zelf draaide, hanteerde de pompboorder een draaibank met bijhorend gereedschap. Voor het graven en bouwen van een nieuwe waterput werd de hulp ingeroepen van een putgraver of een metselaar.

Het beroep van pompboorder is een beroep dat bijna helemaal uit ons collectieve geheugen is gewist. Voor het overlijden van de 97-jarige pompboorder Oscar De Wagter kon het MOT op de valreep zijn verhaal optekenen. Om de techniek alsnog te documenteren, zette het museum een uniek experiment op rond het boren van een houten waterpomp. Het verslag van het project is na te lezen op de website (www.mot.be) en het hele proces van het pompboren staat op het [YouTube-kanaal](#) van het museum.

LOCATIE

Guldendal 20
1850 Grimbergen

THEMA

Natuur en landbouw
Ambacht, vakmanschap en techniek

TREFWOORD

#landbouw #ambacht #techniek #vakmanschap